

РЕШЕНИЕ

№ 28

гр. София, 22 януари 2025 г.

ВИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, трето наказателно отделение, в публично съдебно заседание на шести декември през две хиляди двайсет и четвърта година в състав :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: КРАСИМИРА МЕДАРОВА
ЧЛЕНОВЕ: КАЛИН КАЛПАКЧИЕВ
ВЛАДИМИР АСТАРДЖИЕВ

при секретаря ИЛИЯНА ПЕТКОВА и с участието на прокурора КАЛИН СОФИЯНСКИ изслуша докладваното от съдия КАЛПАКЧИЕВ к.н.д. № 759 по описа за 2024 год. и за да се произнесе, взе предвид следното :

Касационното производство е образувано на основание чл. 346, т. 1 НПК по касационни жалби на адвокат И. Л. – защитник на подсъдимия Й. Т., на подсъдимия Т., на частния обвинител и граждански ищец П. Б. чрез повереника адвокат Х. и на частния обвинител и граждански ищец Д. Б. чрез повереника адвокат Т. против решение № 90 от 3.06.2024 г на Пловдивския апелативен съд, постановено по в.н.о.х.д. № 301/2022 г. по описа на съда.

В касационната жалба на защитника на подсъдимия се излагат съображения за касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 от НПК. Защитникът счита, че въззивното решение е неправилно, поради допуснати съществени нарушения на процесуалните правила, поради нарушение на материалния закон и явна несправедливост на наложеното наказание. В жалбата се развиват подробни съображения за допуснати от въззивния съд съществени процесуални нарушения – липса на мотиви на въззивното решение, доколкото са преписани мотивите на първата инстанция, а те от своя страна са буквален препис на фактичката обстановка на обвинителния акт, липсва самостоятелен анализ на въззивния съд на доказателствата и за приложението на закона.

Защитата излага многобройни доводи за това, че въззивният съд не е обсъдил съществените възражения на защитата: за местоположението на жертвите и подсъдимия към момента на произвеждане на изстрелите; за това по кого от двамата починали е произведен първият изстрел; за намерената под трупа на Х. Б. гилза и за вероятността тя да е от първия изстрел преминал през тялото на баща му; че фактите по обвинението не са съобразени с обективните данни по делото и конкретно с намерената върху рамото на Х. Б. следа от обувка и разстоянията между труповете, вратата на склада и между отделните коридори и вещите в тях; че изводът за намерения в алуминиевата дограма на работилницата проектил да е преминал през челюстта на Х. Б. е изграден на основата на предположения и при игнориране на заключението на вещите лица; че фактическите изводи на съда за това Х. Б. да се е намирал между подсъдимия и работилницата към момента на изстрела спрямо него, не е съобразен със заключенията на видеотехническата

експертиза и на комплексната съдебномедицинска и балистична експертиза; че разстоянията между телата на починалите и на подсъдимия към момента на произвеждане на изстрелите и местоположението им се установява от заключенията на видеотехническата и физико-химическата експертизи, протокола за оглед, обясненията на подсъдимия Т., като те се различават от обстоятелствата, приети от съдилищата по фактите; че Х. Б. е държал отвертка или нож; че приетото от съда, че подсъдимият е стрелял от средния коридор противоречи на установеното положение на трупове в десния коридор; че нападението срещу Т. не е било приключило към момента на произвеждане на изстрелите, като не са отчетени в цялост дадените от подсъдимия обяснения на различните фази и стадии на наказателното производство; че разположението на трупа на В. Б., отпечатъкът от обувка и намереният отвън проектил сочат, че при произвеждане на изстрелите той се е намирал между подсъдимия и вратата на складовото помещение; че не са налице доказателства, които да опровергават казаното от подсъдимия за заплахи срещу него и близките му от двамата починали; за достоверността на обясненията на подсъдимия, които са игнорирани при превратно тълкуване на действителното им съдържание и без да са налице доказателства, които да ги опровергават.

Касационната жалба съдържа доводи и за съществени процесуални нарушения при изграждане на вътрешното убеждение на въззивния съд по фактите чрез използване на предположения и игнориране на доказателства: на предположение почива изводът, че първият изстрел е бил насочен срещу Х. Б., както и за поредността на изстрелите срещу двамата починали; че не е обсъдено заключението на комплексната съдебномедицинска, балистична и физическа експертиза, включително и казаното от вещите лица при разпита им на 28.09.2023 г.; не е обсъдено заключението на съдебно-трасологичната експертиза за останената върху лявата раменна област на дрехата на Х. Б. следа от обувка на Й. Т.; на предположение се основава изводът на съда, че Х. Б. не е държал остър предмет в началото на нападението; на основата на предположения, при игнориране на доказателствата, при неясна и противоречива воля е фактическият извод на съда, че по време изстрелите подсъдимият се е намирал между двамата пострадали; по предположение е и изводът на съда, че проектилът, намерен в алуминиевата дограма в склада е преминал през челюстта на Х. Б..

Защита поддържа, че апелативният съд е игнорирал обясненията на подсъдимия от досъдебното производство (27.11.2019 г.), като при оценката им е допуснал съществени процесуални нарушения – обясненията са тълкувани превратно и при неотчитане на действителното им съдържание; превратно са оценени и обясненията на подсъдимия от съдебното производство (21.02.2022 г.), като им е придадено съдържание, каквото те нямат. В жалбата се излагат и доводи за нарушение на материалния закон – твърди се, че установените от въззивния съд факти се субсумират под състава на чл. 118 НК. Поддържа се, че наложеното наказание е явно несправедливо – определено е максималното наказание лишаване от свобода, без да се отчитат множеството констатирани от съда смекчаващи отговорността обстоятелства, както и са приети като отегчаващи обстоятелства такива, които са неясни – че подсъдимият произвел множество изстрели, които били съсредоточени в жизнено уязвими части на телата на жертвите, като така била проведена наказателна акция или обстоятелства, които нямат такъв характер – като родствениите връзки и възрастта на пострадалите.

С жалбата се отправя искане за отмяна на въззивното решение и за връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на Апелативен съд – Пловдив.

В касационната жалба на подсъдимия Т. се иска отмяна на решението на Пловдивския апелативен съд и връщане на делото за ново разглеждане. Поддържат

се процесуални нарушения – преписване на мотивите на първата инстанция; необсъждане на доказателствата и възраженията на защитата; необсъждане на обясненията на подсъдимия; необсъждане на доказателствата относно последователността на изстрелите, игнориране на заключението на медико-балистичната експертиза и намерената следа от обувка; използване на предположения и игнориране на доказателства. Твърди, че е имало нападение, което не е било приключило; че не е приложен правилно законът – чл. 118 НК, а наказанието му е явно несправедливо, като не е отчетено нападението срещу него, изминалите пет години от деянието, данните за личността му.

В жалбата на частния обвинител и граждански ищец П. Б. чрез повереника адвокат Х. се твърди, че подсъдимият е действал хладнокръвно, когато е лишавал от живот бащата и сина Б.; че престъплението е с изключително висока степен на обществена опасност, поради което наказанието е явно несправедливо. С жалбата се иска отмяна на присъдата и връщане на делото на въззивната инстанция с цел да бъде наложено наказание доживотен затвор, а предвид принципа на справедливостта предявената от П. Б. гражданска претенция за обезщетения следва да бъде уважена в пълен размер.

Срещу въззивното решение е постъпила и касационна жалба от частния обвинител и граждански ищец Д. Б. чрез повереника адвокат Т.. В жалбата се възразява срещу приетото от Апелативния съд фактическо положение, че Х. Б. пръв е нанесъл удари срещу подсъдимия, като в тази насока счита, че съдът не е обосновал защо кредитира обясненията на Т.. Поддържа се, че съдът не е обсъдил възраженията на повереника за това, че Х. Б. не е нанесъл първи удари; че Х. Б. е получил повече физически травми извън огнестрелните; че са пренебрегнати показанията на свидетелите Н. и Т., които установявали, че подсъдимият е сприхав човек, избухлив и лесно раздразнителен. В жалбата се възразява срещу приетото от въззивния съд, че в случая не са налице основанията на чл. 38 НК и чл. 38а, ал. 2 НК, като жалбоподателят счита, че извършеното от Т. престъпление е изключително тежко и се позовава в тази насока на Решение № 67 от 14.02.2023 г. на ВКС. Поддържа се, че Апелативният съд не е дал отговор на конкретните възражения във въззивната жалба на частна обвинителна Д. Б., с които тя мотивира изключителната тежест на престъплението; че съдът не отчел причината за конфликта му подсъдимия и пострадалите; че неправилно е оценено като смекчаващо обстоятелство оказано съдействие от страна на подсъдимия за разкриване на обективната истина, защото по-голяма част от неговите обяснения не са възприети от решаващия съд за достоверни; че съдът не е отговорил на възражението на жалбоподателката, че подсъдимият не е изразил съжаление или разкаяние за извършеното; че подсъдимият се държал грубо спрямо частния обвинител С. Б.; че единственото адекватно наказание за подсъдимия е доживотен затвор без право на замяна, в който смисъл се иска отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на апелативния съд. С жалбата се отправя искане за увеличаване на присъдения размер на гражданския иск до пълния му претендиран размер от 500 000 лева, като се излагат аргументи за неотчетените от въззивния съд обстоятелства, свързани с претърпените от жалбоподателката болки и страдания от загубата на нейния съпруг и син.

По делото е постъпило възражение от адвокат Б., в качеството му на повереник на частния обвинител и граждански ищец С. Б., срещу жалбата на подсъдимия, в което иска отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане за налагане на подсъдимия на наказание доживотен затвор без право на замяна и уважаване на гражданския иск в пълен размер.

Пред касационния съд защитникът на подсъдимия адвокат Л. пледира за уважаване на касационната жалба, като поддържа изложените в нея подробни аргументи. Според защитата въззивното решение не съдържа собствени мотиви, тъй като представлява буквален препис на мотивите на първата инстанция; в решението на втората инстанция са игнорирани доказателствата, използвани са предположения и напълно е изключен единственият първичен източник на доказателства за инкриминираните събития – обясненията на подсъдимия; доказателствените проблеми са резултат на немарливите, непрофесионални и повърхностни първоначални следствени действия при оглед на помещенията и изземване на веществени доказателства; неяснотите и непълнотите в доказателствения материал, които са резултат на непълноценността на първоначалните действия по разследването са запълнени чрез предположения от прокурора и след това от съдилищата по фактите, във вреда на подсъдимия и без да се обсъждат възраженията на защитата, почиващи на обективните находки по делото.

Защитниците на подсъдимия по чл. 91, ал. 2 НПК Н. Т. и З. Т. поддържат заявеното от професионалния защитник адвокат Л..

Повереникът на частния обвинител и граждански ищец Д. Б. – адвокат Т. пледира пред ВКС за уважаване на депозираната срещу въззивното решение жалба. Поддържа, че Апелативният съд не е отговорил на възраженията ѝ за това, че не пострадалият Х. Б. първи е нанесъл удар срещу подсъдимия, а именно Т. е предизвикал възникването на конфликта; че в случая се касае за изключително тежко престъпление, тъй като двама човека са били разстреляни; че при индивидуализация на наказанието съдът е изпаднал в противоречие като е дал вяра на обясненията на подсъдимия, а същевременно е посочил конкретни факти, за които не му се доверява; че не е налице баланс между генералната и личната превенция.

В съдебно заседание на касационната инстанция прокурорът от Върховната касационна прокуратура изразява становище за неоснователност на подадените срещу въззивното решение жалби на подсъдимия, на неговия защитник и на частните обвинители и граждански ищци. Счита, че въззивният съд е отговорил на възраженията на защитата, че доказателственият анализ е подробен, цялостен и логичен; че съвпаденията в описанието на фактите в мотивите на първата и втората инстанция не е нарушение, доколкото въззивният съд е изпълнил задължението си за цялостна проверка на обстоятелствата и не е намерил основание за промяна на фактическата обстановка, която била детайлно установена още на досъдебната фаза; че правната квалификация е правилно определена, като е даден убедителен отговор защо липсва в конкретния случай неизбежна отбрана и физиологичен афект. Представителят на държавното обвинение излага аргументи за неоснователност и на довода за явна несправедливост на наложеното наказание. Счита, че подсъдимият не би извършил тежкото престъпление, ако не е бил провокиран от пострадалите; че това обстоятелство, както и останалите със смекчаващ характер не са позволили на втория съд да определи по-тежък по вид наказание, както и по-висок размер на обезщетението по гражданските иски. Прокурорът пледира за оставяне в сила на въззивното решение.

Повереникът на частния обвинител и граждански ищец С. Б. адвокат Б. изразява становище по жалбите на подсъдимия и защитата му и моли да бъдат оставени без уважение. Счита, че са налице доказателства за умисъл на действията на подсъдимия по умъртвяване на двама души, поради което делото трябва да се върне за определяне на по-тежко наказание; че подсъдимият не приема вината си, поради което не може да се поправи.

Подсъдимият Й. Т. в лична защита и в предоставената му последна дума заявява, че страшно много съжالياва за това, което се е случило, но в името на истината и справедливостта моли делото да се върне за ново разглеждане.

Върховният касационен съд, трето наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и провери атакувания съдебен акт в пределите, очертани в чл. 347, ал. 1 НПК, намери за установено следното:

Касационните жалби са допустими – подадени са от процесуално легитимирани страни по чл. 349, ал. 3, вр. ал. 1, вр. чл. 253, т. 2, т. 3, т. 4 от НПК, в законоустановения от чл. 350, ал. 1 НПК срок, срещу акт, подлежащ на касационна проверка на основание чл. 346, т. 1 НПК.

Разгледани по същество, касационните жалби на подсъдимия и неговия защитник са основателни.

С присъда № 260006 от 25.02.2022 г. по н.о.х.д. № 771/2021 г., Окръжният съд – Пловдив е признал подсъдимия Й. З. Т. за виновен да е умъртвил на 26.11.2019 г. умишлено повече от едно лице – В. Б. и Х. Б., поради което и на основание чл. 116, ал. 1, т. 4 НК, вр. с чл. 115 НК и чл. 54 НК го е осъдил на двайсет години лишаване от свобода, което да изтърпи при първоначален строг режим на основание чл. 57, ал. 1, т. 2, б. „а“ ЗИНЗС. На основание чл. 59 НК съдът е приспаднал при изпълнение на наказанието лишаване от свобода предварителното задържане на Т. от 26.11.2019 г. до влизане на присъдата в сила.

С присъдата съдът е уважил частично предявените граждански иски, като е осъдил подсъдимия да заплати на Д. Б. – 6 250 лева – имуществени вреди и 160 000 лева неимуществени вреди от деянието, заедно със законните лихви от 26.11.2019 г. до окончателното плащане, като е отхвърлил иска за неимуществени вреди до претендирания размер от 500 000 лева; на С. Б. 478.65 лева – имуществени вреди и 130 000 лева неимуществени вреди от деянието, заедно със законните лихви от 26.11.2019 г. до окончателното плащане, като е отхвърлил иска за неимуществени вреди до претендирания размер от 300 000 лева; на П. Б. сумата от 80 000 лева, представляващи неимуществени вреди, заедно със законната лихва от 26.11.2019 г. до окончателното плащане, като е отхвърлил иска за неимуществени вреди до претендирания размер от 250 000 лева; на Р. И., в качеството ѝ на законен представител на малолетната Д. Б. сумата от 130 000 лева, представляващи неимуществени вреди от деянието, заедно със законната лихва от 26.11.2019 г. до окончателното плащане, като е отхвърлил иска за неимуществени вреди до претендирания размер от 400 000 лева

С присъдата първоинстанционният съд се е разпоредил с веществените доказателства, както и е възложил на подсъдимия да заплати направените по делото разноски – 7 423.38 лв в полза на ОД МВР Пловдив и 10 355.90 лв по сметка на бюджета на съдебната власт, както и 20 269 лева, представляващи държавна такса върху уважената част на гражданските иски. Съдът е възложил на признания за виновен подсъдим и разноските за адвокатско възнаграждение на частните обвинители и граждански ищци – 1 500 лв. за Д. Б., 5 500 за С. Б., 6 000 лева за Р. Б., в качеството ѝ на законен представител на малолетната Д. Б..

По жалби на подсъдимия, на неговия защитник, на частните обвинители П. Б., С. Б., Д. Б., Р. И., в качеството ѝ на законен представител на малолетната Д. Б., пред Пловдивския апелативен съд е било образувано в.н.о.х.д. № 301/2022 г., приключило с решение № 90 от 3.06.2024 г., с което на основание чл. 338 НПК въззивният съд потвърдил първоинстанционната присъда. С решението съдът е възложил направените във въззивното производство разноски да бъдат заплатени от подсъдимия Т..

Първо следва да се разгледат тези възражения в касационните жалби, които се отнасят до допуснати от въззивния съд съществени процесуални нарушения – липса на мотиви и нарушения при формиране на вътрешното му убеждение по фактите. Разрешаването на този въпрос е от първостепенно значение, тъй като предопределя изхода от касационната проверка на второинстанционното решение.

В касационните жалби на подсъдимия и неговия защитник се съдържат сходни аргументи, насочени срещу процесуалната законосъобразност при формиране на вътрешното убеждение на въззивния съд по релевантната по делото фактология, което позволява съвместното им обсъждане от касационната инстанция. Излагат се доводи за липса на собствени мотиви на въззивното решение; за липса на отговор на съществени възражения на защитата по фактите и доказателствата за тяхното установяване; използване на предположения, игнориране и изопачаване на доказателства.

1. По довода за липса на мотиви на въззивното решение, поради пълното съвпадение на фактичката обстановка с мотивите на присъдата

Защитата твърди, че в преобладаващата си част въззивното решение представлява дословен препис на мотивите на присъдата; че мотивите на присъдата представляват буквален препис на обвинителния акт с единствената разлика относно разположението на кафе-автоматите в склада, които образували не два, а три коридора.

При съпоставка на съдържанието на мотивите на присъдата с решението на въззивния съд в частта за приетата от съдилищата фактология, ВКС констатира в голяма степен съвпадение на двата текста. От л. 582 до л. 585 на въззивното решение се редуват буквално съвпадащи и незначително редактирани пасажии, а от л. 585 гръб до л. 591 от решението е налице пълна идентичност с мотивите на присъдата в частта за установената фактическа обстановка. Сравнението между обстоятелствената част на обвинителния акт и мотивите на първоинстанционната присъда показва механично възпроизвеждане на прокурорския акт в съдебните мотиви.

Воззивният съд като втори и последен съд по фактите е задължен да изложи в решението си самостоятелни констатации за установената по делото фактология въз основа на собствен анализ на доказателствените материали. Според Р. № 343 от 6.12.2012 г. по н.д. № 960/2012 г., I н.о. на ВКС, съгласяването на въззивната инстанция изцяло с изводите от фактическа страна на първоинстанционния съд и спестяването на повторното им излагане не представлява липса на мотиви“. Сходни съображения се излагат и в Р. № 62/19.04.2016 г. по н.д. № 152/2016 г. III н.о. и Р. № 181 по н.д. № 486/2012 г. на I н.о.

Същевременно в Р. № 73 от 22.07.2019 г. по н.д. № 89/2019 г., II н.о., се сочи, че практиката на ВКС не толерира механичното възпроизвеждане на обвинителния акт или на мотивите на първоинстанционната присъда във въззивното решение. Това се отнася до случаите, когато във въззивния съдебен акт дословно се инкорпорират изцяло или съществени фрагменти от тезите на друг процесуален документ, без конкретни отговори на отправените от страните възражения и без въззивната инстанция да е осъществила собствена самостоятелна проверка на твърденията на прокурора или на приетите от първоинстанционния съд факти на деянието и правни изводи.

По разглежданото дело Апелативният съд не само е възпроизвел голяма част от мотивите по фактите на първия съд, но по-същественото е, че не е съобразил събраните във въззивното следствие нови доказателства, не е оценил самостоятелно цялата доказателствена съвкупност по предвидения процесуален

ред, което е довело до редица противоречия по съществени фактически въпроси от значение за съдържанието на наказателната отговорност на подсъдимия.

В този смисъл мотивите на втората инстанция съдържат редица съществени недостатъци:

На л. 591 – л. 593 от решението са описани събраните във въззивното следствие доказателствени материали и е възпроизведено част от тяхното съдържание, но без те да бъдат подложени на самостоятелна оценка и съпоставка, както помежду им, така и с останалите доказателства по делото.

От една страна се приема, че заключенията на основната и допълнителна комплексна съдебномедицинска, балистична и физическа експертиза не водят до установяване на нови фактически положения, но от друга страна, този извод не е аргументиран и не е отнесен конкретно към действителното съдържание на събраните нови доказателствени материали.

Въззивният съд е приел за установено на л. 585 от решението, че куршумът, който попаднал в областта на главата на починалия Х. Б., след напускане на изходната рана рикоширал и се забил в дограмата на офисното помещение. В противоречие с това на л. 592 от решението е възпроизведено част от заключението на допълнителната комплексна съдебномедицинска, балистична и физическа експертиза, в което се приема, че не е възможно да се установи точна посока и скорост на куршума преди забиването му в дограмата; че не е възможно да се определи точно траекторията на движение на проектила до пластмасовата дограма. Противоречието води до неяснота на волята на въззивния съд по отношение на съществена част от механизма на деянието.

Съдът е дал обща оценка за достоверност на свидетелските показания (л. 593 гръб и л. 594 гръб от съдебния акт) на свидетелите Д. Б., С. Б., Р. И., П. Б., М. К., Е. Д., В. Т., М. К., В. С., П. Д., И. Н., А. В., А. Т., Д. Т., Х. Д., Б. Д., Н. Т., но ненужно на л. 593 – л. 596 от въззивното решение е преразказал в резюме какво всеки свидетел е казал при разпита си.

Преразказани са показанията на свидетеля Д. и избирателно са пресъздадени различни части от обясненията на подсъдимия от досъдебното и съдебното производство. Доколкото Н. Д. е единственият очевидец на част от инкриминираното деяние, освен подсъдимия, въззивният съд е следвало внимателно да оцени поотделно и да съпостави помежду им показанията и обясненията, както и да ги сравни с останалите доказателства, които съдържат данни за местопроизшествието – писмените и веществените доказателства и доказателствени средства и различните способности за доказване – преди всичко заключенията на видеотехническата, трасологичната и комплексните експертизи.

Липсват надлежни мотиви и относно заключенията на приетите от въззивния съд видеотехническа, трасологична и комплексни експертизи – възпроизведено е тяхното съдържание, но без дължимия анализ и оценка както поотделно, така в съпоставени с останалия доказателствен материал по делото.

Поради изложеното ВКС счита, че значителна част от възпроизведената от ПАС фактическа обстановка от мотивите на присъдата, не е резултат на самостоятелна оценка на приобщените и новосъбрани доказателствени материали, поради което възражението за липса на мотиви е основателно. В този смисъл в Р. № 140 от 2.06.2011 г. по н.д. № 28/2011 г., II н.о. се приема, че въззивният съд следва винаги да посочи кои обстоятелства е счел за установени, въз основа на кои доказателствени средства, както и да изложи подробни доводи и съображения кои, защо изцяло или отчасти възприема и защо отхвърля другите, т.е. в мотивите трябва да се вижда, че действително съдът е направил обсъждане на доказателствата, изяснил е и отстранил противоречията.

2. По възражението за липса на отговор на решаващите доводи на защитата

Основателни са аргументите в касационните жалба на подсъдимия и неговия защитник, че апелативният съд не е обсъдил и не е дал отговор на многобройните възражения, касаещи съществените за казуса фактически и доказателствени въпроси.

Това възражение се отнася до довода за липса на надлежни мотиви на въззивния съдебен акт. В този смисъл в Р. № 340 от 14.11.2011 г. по н.д. № 1930/2011 г., II н.о. се сочи, че липсата на отговор във въззивното решение на решаващите доводи на жалбоподателя, каквито са тези за оценката на доказателствата и квалификацията на деянието, е приравнена на пълна липса на мотиви.

Въззивният съд не е дал отговор на нито едно от възраженията на защитата, които се отнасят до конкретни фактически обстоятелства и съответните им доказателствени способности и средства. На л. 600 от решението Апелативният съд е обсъждал правните аргументи за това дали подсъдимият е действал при условията на неизбежна отбрана, а на л. 602 от въззивното дело е споменал за довода на защитата за местоположението на подсъдимия спрямо двамата пострадали към момента на произвеждане на изстрелите с огнестрелното оръжие, но изобщо не е разгледал и обсъдил задълбочено противоречията във фактическите изводи на първия съд, не е подложил на самостоятелна и всеобхватна оценка доказателствените материали събрани както от първата инстанция, така и по време на въззивното следствие.

В този смисъл ВКС констатира, че Апелативният съд не е дал отговор по следните конкретни доводи на защитата, развити във въззивната жалба и поддържани в съдебните прения пред втората инстанция:

- за това, че местоположението на жертвите и подсъдимия към момента на произвеждане на изстрелите не е това, което приема обвинението и първия съд, а че подсъдимият се е намирал в дъното на десния коридор в склада, а двамата пострадали са били срещу него и са му пречили да излезе от помещението;
- за това, че фактическите изводи на първия съд, че Х. Б. се намирал между подсъдимия и работилницата към момента на изстрела спрямо него, не е съобразен със заключенията на видеотехническата експертиза и на комплексната съдебномедицинска, балистична и физическа експертиза;
- за това по кого от двамата починали е произведен първият изстрел, като в този смисъл не е обсъден установеният факт на намерената под трупа на Х. Б. гилза и за възможността тя да е от първия изстрел преминал през тялото на баща му;
- за това, че фактите по обвинението не са съобразени с обективните данни по делото и конкретно с намерената върху рамото на Х. Б. следа от обувка на подсъдимия и разстоянията между трупите, местоположението на вратата на склада и разстоянията между отделните коридори в склада и вещите в тях;
- за това, че приетото от първата инстанция, че намереният в пластмасовата дограма на работилницата проектил е преминал през челюстта на Х. Б., е изведено на основата на предположения и при игнориране на заключенията на вещите лица от комплексната експертиза;
- за това, че приетото от първия съд, че подсъдимият е стрелял от средния коридор противоречи на установеното положение на трупите в десния коридор;
- за това, че нападението срещу Т. не е било приключило към момента на произвеждане на изстрелите, като в тази връзка не са отчетени в цялост дадените от подсъдимия обяснения на различните фази и стадии на наказателното производство;

- за това, че не са налице доказателства, които да опровергават казаното от подсъдимия за отправени заплахи срещу него и близките му от двамата починали, както и че Х. Б. е държал в ръката си остър предмет – нож или отвертка;
- за достоверността на обясненията на подсъдимия, които са игнорирани при превратно тълкуване на действителното им съдържание и без да са налице доказателства, които да ги опровергават.

Тъй като не е разгледал подробните възражения на защитата по фактите и доказателствата, ПАС е изложил противоречиви и непълни мотиви по съществените за наказателната отговорност на подсъдимия въпроси.

3. По довода в касационните жалби на подсъдимия и неговия защитник за допуснати от въззивния съд съществени процесуални нарушения при формиране на вътрешното убеждение на въззивния съд по фактите чрез използване на предположения и игнориране на доказателства

Тази група възражения засяга законосъобразното формиране на обективната страна на вътрешното убеждение на Апелативния съд. Константно се приема в практиката на ВКС, че свободната оценка на доказателствените материали не е произволна, а трябва да е съобразена с процесуалните правила, предвидени в закона за допускане, събиране и оценка на доказателствата. Вътрешното убеждение на съда трябва да се основава на всички доказателствени материали, събрани и проверени по надлежния ред при обективно, всестранно и пълно изследване на обстоятелствата по делото и да бъде надлежно мотивирано. Нарушения на тези изисквания ще има, когато съдът при формиране на вътрешното си убеждение е игнорирал (не е обсъдил) някои от доказателствените материали по делото; не е обсъдил противоречията в тях; не е обсъдил доводите на страните; извратил е (изопачил) доказателствени материали по делото; позовал се е на материали, които не са проверени по надлежния ред или не се намират по делото.

3.1. За поредността на изстрелите и към кой от двамата починали е бил произведен първият изстрел

Въззивният съд приел, че подсъдимият произвел първите изстрели в посока, в която се намирал починалият Х. Б., а след това стрелял в тялото на В. Б. – л. 585 и л. 585 гръб от въззивното дело.

Този извод е основан на предположение, доколкото съдът е игнорирал от една страна заключението на комплексната съдебномедицинска, балистична и физическа експертиза, разясненията на вещите лица в съдебно заседание, проведено на 28.09.2023 г., а от друга и веществените доказателства по делото – намерената под трупа на Х. Б. гилза.

На лист 350 гръб от въззивното дело вещото лице Б. отговаря, че могат да установят поредността на изстрелите спрямо двамата починали поотделно, но не и срещу кого е бил насочен първият изстрел. Същевременно на л. 351 гръб същото вещо лице отговаря, че намерената под тялото на Х. Б. гилза означава, че преди да падне тялото на пода, „най-вероятно тази гилза е от първия изстрел, който е минал през баща му и през корема и след това са произведени другите изстрели.“

3.2. По отношение на местоположението на подсъдимия и двамата починали към момента на произвеждане на изстрелите

По този особено съществен за правилното решаване на делото фактически въпрос ПАС е основал своите изводи на базата на предположения, непълна и избирателна оценка на доказателствата, и в този смисъл е формирал неясна и противоречива позиция.

Въззивният съд е приел, че Т. се е намирал в североизточния (крайно десния) коридор на помещението, в близост до входната врата; В. Б. се е намирал между Т. и входната врата, а Х. Б. се намирал в същия коридор между подсъдимия и

обособената с пластмасова дограма работилница. Следователно, според ПАС подсъдимият се е намирал между двамата починали, като В. Б. бил до входната врата, а сина му в близост до работилницата. За този фактически извод съдът се е позовал основно на заключението на комплексната съдебномедицинска, балистична и физическа експертиза – л. 341 – л. 342 от въззивното дело.

ПАС не е съобразил, че въпросът за местоположението на подсъдимия и починалите е фактически, а не експертен и следва да бъде разрешен на основата на цялостна оценка и съпоставка на всички значими за този факти доказателствени материали.

В този смисъл Апелативният съд не е отговорил на възражението на защитата, че изводите на вещите лица от комплексната експертиза са голословни и неаргументирани. Съдът не е обсъдил заключението на видеотехническата експертиза – л. 220 – л. 228 от въззивното дело, в което са описани разстоянието между тялото на В. Б. и входната врата; разстоянието между двете тела; параметрите на обособения коридор, в който са намерени трупите да починалите.

Не е обсъдено в този контекст и заключението на съдебно-трасологичната експертиза, което установява, че върху лявата, задна раменна област, на горната дреха на Х. Б., е оставена следа от обувката на подсъдимия, с напречно разположено по посоката на направлението глава-крака на Х. Б. – л. 401 – л. 405 от въззивното дело.

При решаването на този фактически въпрос, ПАС е изопачил обясненията на подсъдимия. В материалите по делото доказателствено значение имат обясненията на Т. от досъдебното производство от 27.11.2019 г., както и обясненията му пред първата и пред втората инстанция. Апелативният съд не е обсъдил внимателното и не е съпоставил обясненията от досъдебното производство и тези пред първата инстанция, а е цитирал част от казаното от подсъдимия като така е придал на това доказателствено средство съдържание каквото то няма.

В обясненията си пред разследващия от 27.11.2019 г. Т. е казал – „Тръгнах към вратата, но един от двамата ми препречи пътя – стигна преди мен до вратата и ми препречи пътя да изляза. Затова по инстинкт завих пак навътре – по другата алея – тази дете е най-северната в склада. Там влязох и видях, че зад мен са двамата, като видях, че единият от двамата държи над глава си врата – външен корпус от кафемашина, дете тежи към 10 кг.“ – л. 73 гръб от том 1 на досъдебното производство.

В обясненията пред първата инстанция подсъдимият е казал : „Тогава успях да се отскубна, минах покрай двамата и успях да избягам към вратата...Не успях да стигна до вратата. Преди да стигна там ми стана нещо психически и не можах да изляза. Когато бягах към вратата покрай мен мина нещо като сянка или друго. Помислих, че нещо ме задминава...Извадих пистолета, заредих го и тогава се завъртях. Видях, че В. беше до мен. Когато се обърнах към тях с лице към вътрешната страна на склада И. се падаше малко вдясно от мен, а В. непосредствено до мен... Преди да стигна до вратата В. ме блъсна отстрани от дясната страна, на аз залитнах и не можах да изляза от вратата.“

Видно от въззивното решение ПАС не е обсъдил обясненията на Т. от досъдебното производство, както и тази част от обясненията му пред първата инстанция, в която казва, че нещо като сянка го е задминало преди да достигне до вратата, че В. Б. му е попречил да излезе от склада. По-същественото е, че въззивният съд не е съпоставил обясненията на подсъдимия от досъдебното и съдебното производство цялостно и детайлно по значимите фактически въпроси, за да им даде обективна оценка. Обясненията е следвало да бъдат сравнени и с останалите доказателства – заключенията на видеотехническата, комплексната и

трасологичната експертизи, показанията на свидетеля Д., писмените и веществените доказателства и доказателствени средства.

По този въпрос ПАС е изложил противоречива воля в съдебното решение – на л. 585 гръб и л. 599 от въззивното дело е приел, че подсъдимият бил между двамата пострадали, когато произвел изстрелите, а на л. 602 приема, че Т. се обърнал и започнал да стреля по двамата пострадали, които се намирили всеки един на дистанция по-голяма от 80 см.

3.3. Относно намерения в пластмасовата дограма на работилницата проектил

Апелативният съд е приел, че намереният в пластмасовата дограма на обособената в склада работилница проектил е преминал през лицето на Х. Б.. Този извод се основава на предположение, а съдът не е обсъдил всестранно и пълно относимите към този факт доказателствени материали. В заключението на допълнителната комплексна съдебномедицинска, балистична и физическа експертиза се констатира, че не е възможно да се установи точна посока и скорост на куршума преди забиването му в дограмата; че не е възможно да се определи точно траекторията на движение на проектила до пластмасовата дограма. Съдът не е обсъдил установените факти, че по проектила има биологичен материал на повече от две лица, които не могат да бъдат идентифицирани; че няма пряка видимост между мястото, на което е намерен трупа на Х. Б., и обособеното с пластмасова дограма помещение, където е намерен проектилът.

3.4. Други случаи на използване от ПАС на предположения

Апелативният съд се е позовал на предположения в тази част от мотивите, в която при произволна интерпретация на част от доказателствата приема, че при сбиването между тримата подсъдимият имал очевиден превес и надмощие – л. 601 от въззивното дело; че е налице точна, премерена и прицелна стрелба в телата на пострадалите – л. 602 гръб от въззивното дело; позоваването на заключението на съдебно-психиатричната експертиза, за да се отхвърли достоверността на казаното от подсъдимия за отправени срещу него заплахи от пострадалите е произволно и се основана на недопустими за наказателния процес предположения.

4. Процесуални нарушения по отношение на доказателствената оценка на обясненията на подсъдимия

В касационната жалба на защитника се излагат съображения, че въззивният съд е изградил изводите си за фактите на деянието въз основа на предположения и като е игнорирал част от обясненията на подсъдимия, а друга част е интерпретирал превратно.

Обясненията на подсъдимия са доказателствено средство и важно средство за защита, поради което подлежат на внимателна оценка. Като доказателствено средство обясненията на подсъдимия се подчиняват на общите правила, отнасящи се до доказателствените средства и в частност до гласните доказателствени средства. В този смисъл достоверността им се оценява по тяхната вътрешна логичност, съгласуваността им с останалите доказателства по делото, наличието на противоречия или оборването им от други доказателствени източници. Същевременно, като следствие от принципа на чл. 16 НПК, уреждащ презумпцията за невиновност, в разпоредбата на чл. 103, ал. 2 и ал. 3 НПК е предвидено положението, че подсъдимият не е длъжен да доказва, че е невинен, както и че не може да се правят изводи в негова вреда, поради това, че не е дал или отказва да даде обяснения или не е доказал възраженията си.

Както се посочи и по-горе процесуална значимост имат обясненията от 27.11.2019 г. на Т. от досъдебното производство, надлежно приобщени към доказателствената съвкупност от въззивния съд, както и обясненията, дадени пред първоинстанционния съд в съдебно заседание на 21.02.2022 г.

При оценка на обясненията на подсъдимия Апелативният съд не е спазил процесуалните изисквания на чл. 14, ал. 1 НПК и чл. 107, ал. 5 НПК, тъй като не ги е подложил на внимателна проверка, не ги е изследвал за тяхната вътрешна логичност и последователност и съответствие с останалите доказателства по делото. Вместо това ПАС е използвал отделни части от обясненията, не ги е разгледал в цялост, като така е подменил действителното им съдържание; акцентирал е на формални противоречия без да държи сметка за всички обстоятелства по делото. Това са все съществени процесуални нарушения при оценката на доказателствата, които се подвеждат под касационния повод на чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК.

Въззивният съд е приел в решението си (л. 597 от въззивното дело), че обясненията на Т. не са обективни относно неговите твърдения: за отправени заплахи от В. Б., че ще го убие; за отправени заплахи от Х. Б., че ще изнасили децата му и отправени впоследствие заплахи, че ще умре; за това, че Х. Б. е държал в дясната си ръка остър предмет – нож или отвертка; че Х. Б. е държал метална рамка от кафемашина; че е избутан от В. Б., който му попречил да излезе от склада; че В. Б. посегнал към дясната му ръка и при самото стискане произвел изстрел; за разположението на тримата мъже в склада по време на стрелбата.

Относно отправените от двамата пострадали заплашителни думи, както и за това, че Х. Б. при първоначалното нападение държал в ръката си остър предмет ПАС е приел, че тези твърдения на подсъдимия са израз на правото му на защита и не се потвърждават от други доказателства по делото. За да изключи обясненията в частта за отправените заплахи от пострадалите въззивният съд е използвал предположения и не подлежащи на контрол субективни интерпретации на данни за личността на пострадалите и подсъдимия и техните предходни роднински отношения. Въззивният съд не е подложил на оценка цялата доказателствена съвкупност и не е изложил онези годни доказателства и доказателствени средства, които оборват тази част от обясненията на подсъдимия.

В нарушение на процесуалните принципи за оценка на доказателствата ПАС е приел, че Х. Б. не е държал в ръцете си остър предмет при първоначалното нападение. Съдът не е оценил всеобхватно доказателствата по делото по този въпрос, а само е отбелязал, че в протокола за оглед не са открити предмети, като описаните от Т.; че според съдебномедицинската експертиза по тялото на подсъдимия няма следи от наранявания с остър предмет. На първо място, Т. не твърди, че Х. Б. е употребил държаното от него оръдие, за да има следи от наранявания по тялото му. На следващо място, видно от материалите по делото първоначалните действия по разследването не са пресъздали в детайли местопрестъплението, което впоследствие е наложило събиране на множество допълнителни доказателства – изискване на всички фотоалбуми от въззивния съд, допускането на видеотехническа, трасологична и комплексна експертизи. Освен това, ПАС не е обсъдил установеното в протокола за следствен експеримент от 5.12.2019 г. – л. 90 – л. 91 от том 1 на досъдебното производство, а именно, че: „ В складовото помещение - работилницата вътре, както и до машината южно от входа, където според Т. първоначално е стоял Х. – се намериха множество инструменти – отвертки, макетни ножове, клещи.“

ПАС е акцентирал върху твърдението на Т. в обясненията му пред Окръжния съд от 21.02.2021 г., в които твърди, че Х. Б. е носел в ръцете си метална врата, като не е обсъдил по този въпрос обясненията от досъдебното производство, в които той заявява – „Тръгнах към вратата, но един от двамата ми препречи пътя – стигна преди мен до вратата и препречи пътя за изляза. Затова по инстинкт завих навътре – по другата алея – тази дето е най-северната в склада. Там влязох, видях,

че зад мен са двамата, като видях, че единият от двамата държи над главата си врата – външен корпус от кафемашина, дето тежи към 10 кг.“ – л. 73 гръб от том 1 на досъдебното производство.

По същия начин без да анализира в цялост обясненията на подсъдимия от досъдебното и съдебното производство ПАС се е съсредоточил върху отделни техни части, за да изключи като недостоверно казаното от Т. за развитието на събитията от момента на първоначалното нападение, осъществено от пострадалия Х. Б.; включването на баща му В. Б. и сбиването между тримата; намесата на В. Б., носейки в ръце металната рамка от кафемашина; разположението на всеки един от тримата към момента на произвеждане на изстрелите.

Апелативният съд не е обсъдил част от обясненията на подсъдимия от първата инстанция, в които твърди, че не е успял да стигне до вратата; че когато бягал към вратата покрай него минало нещо като сянка или друго; помислил, че нещо го задминава – л. 502 гръб – л. 503 от съдебното дело на Окръжния съд. Същевременно съдът не е обсъдил изобщо в тази част обясненията на Т. от досъдебното производство – л. 72 – л. 75 от том 1 на досъдебното производство, в които подробно излага твърдения за фактите относно развитието на събитията след влизането си в склада до произвеждане на изстрелите.

По въпроса за разположението на подсъдимия спрямо двамата пострадали преди и към момента на стрелбата, в нарушение на изискванията за всестранно и пълно изследване на обстоятелствата по делото, ПАС е представил избирателна и превратна оценка на доказателствените материали. Освен превратното и частично обсъждане на обясненията на подсъдимия от двете фази на производството, въззивният съд не е коментирал задълбочено и показанията на единствения свидетел, който има преки възприятия за част от инкриминираните събития, състояли се в складовото помещение, а именно свидетелят Н. Д.. В доказателствената съвкупност се съдържат показанията на този свидетел от първата инстанция, от въззивното следствие и част от приобщените му показания от досъдебното производство. ПАС се е задоволил да преразкаже обобщено отделните показания на Д., като единствено сочи, че „резерви съществуват относно твърдението му, че подсъдимият бил ударен по гърба с металната рамка“. За да се усъмни в достоверността на казаното от свидетеля, който неотклонно при всички свои разпити поддържа този факт, въззивният съд е приложил формален критерий – че не били установени наранявания по тялото на подсъдимия от такъв удар, както и че самият подсъдим не твърдял за такъв удар. По делото не са събрани доказателства, които да опровергават това твърдение на свидетеля, но по същественото е, че Апелативният съд не е подложил на всеобхватен съдържателен анализ показанията на Д. и не ги е съпоставил с обясненията на подсъдимия от досъдебното и съдебното производство относно развитието на събитията от момента на влизане на Т. в склада до излизането му с пистолет в ръка. Съдът не е подходил задълбочено и по отношение на изпълнение на задължението си по чл. 107, ал. 2 НПК и чл. 281 НПК, доколкото в досъдебните показания на този свидетел се съдържат важни детайли от неговите възприятия на случая, които при цялостното им съпоставяне с обясненията на подсъдимия и другите доказателствени материали биха осигурили разкриването на обективната истина по делото.

Поради изложеното ВКС приема, че Апелативният съд е отхвърлил значителна част от обясненията на подсъдимия, без те да бъдат отнесени детайлно към всеки установяващ или отхвърлящ ги факт, което представлява съществено процесуално нарушение, тъй като ограничава правото на подсъдимия на защита – Р. № 215/7.11.2016 г. по н.д. № 776/2016 г., II н.о.

5. По жалбата на частния обвинител и граждански ищец Д. Б., чрез повереника адвокат Т.

В жалбата се възразява срещу приетото от Апелативния съд фактическо положение, че Х. Б. първ е нанесъл удари срещу подсъдимия, като в тази насока счита, че съдът не е обосновал защо кредитира обясненията на Т.. Поддържа се, че съдът не е обсъдил възраженията на повереника за това, че Х. Б. не е нанесъл първи удари; че Х. Б. е получил повече физически травми извън огнестрелните; че са пренебрегнати показанията на свидетелите Н. и Т., които установявали, че подсъдимият е сприв човек, избухлив и лесно раздразнителен.

В една част доводите на повереника касаят необоснованост на въззивното решение, доколкото се твърди, че приетите от Апелативния съд фактически положения за това кой е иницирал нападението не са доказателствено обезпечени. Не се сочат процесуални нарушения при оценка на доказателствата, които единствено биха могли да се приемат като касационен повод, но не и необосноваността.

В друга част, в която се излагат доводи за липса на обсъждане на конкретни възражения на страната, жалбата е основателна, доколкото въззивното решение изобщо е пренебрегнало възраженията на страните, включително и тези на частното обвинение.

В обобщение ВКС счете за необходимо да подчертае, че неотменимо право на съда по фактите е да възприеме за достоверни или недостоверни определени доказателствени материали, но след като изложи причините за това – да изследва тяхното съответствие с останалите доказателства по делото, като ги подложи на анализ за съответствието им с правилата на формалната логика и на процесуалния закон. В случая въззивният съд е следвало да изложи фактическа обстановка, която да е резултат на самостоятелна оценка на съвкупния доказателствен материал по делото; да обсъди пълно и обективно конкретните доводи на страните по отделните наведени фактически, доказателствени и правни въпроси и по-специално за местоположението на всеки един от пострадалите и подсъдимия през цялото развитие на инцидента от момента на нападението от страна на Х. Б. до произвеждането на изстрелите от Т.; за извършените от всеки един от тях действия по време на инцидента; за разстоянията между трупите, вратата на склада и между отделните коридори и вещите в тях (при необходимост въззивния съд може да допусне специализирано изследване на този кръг фактически въпроси); за това дали от фактическа страна е прекъснато започналото непосредствено нападение. Фактическите изводи на въззивния съд следва да почиват на всеобхватна, пълна и внимателна проверка на всички доказателствени материали по делото, при съобразяване с процесуалните правила за тяхната оценка и без да се допуска превратно тълкуване и недопустими предположения, което е гаранция за законосъобразното формиране на вътрешното убеждение на съда по фактите.

В частта на касационните жалби на страните, в които се развиват доводи за нарушения на материалния закон и явна несправедливост на наказанието, ВКС приема, че отношение не следва да се взема в това производство предвид изводите по-горе за наличието на касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК.

С оглед констатациите относно незаконосъобразната процесуална дейност на състава на Пловдивския апелативен съд при упражняване на правомощията му по чл. 338 НПК, релевираните с касационните жалби претенции за процесуална незаконосъобразност се явяват основателни. Това налага отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на Пловдивския апелативен съд. При новото разглеждане на делото следва да се отстранят констатираните процесуални нарушения, да се проведе пълно, всеобхватно и

обективно изследване на обстоятелствата по делото, като се извърши прецизен анализ на всички доказателства и доказателствени средства в тяхната взаимна връзка и съвкупност, с цел разкриване на обективната истина.

Водим от изложените съображения и на основание чл. 354, ал. 1, т. 5, вр. с ал. 3, т. 2 от НПК Върховният касационен съд, трето наказателно отделение,

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ решение № 90 от 3.06.2024 г., постановено по в.н.о.х.д. № 301/2022 г. по описа на Пловдивския апелативен съд и

ВРЪЩА делото на същия съд за ново разглеждане от друг състав, от стадия на съдебното заседание.

Настоящото решение е окончателно – не подлежи на обжалване и протестиране.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.